

N:o 183.

Af herr **Hammarlund**, om ändrad lydelse af 19 § Riksdagsordningen.

Enär innevarande Riksdag är den sista under en treårsperiod, torde vara skäl att tillse, om några ändringar i rikets grundlagar äro af behovet påkallade. En sådan ändring, ej blott nödig och nyttig, utan äfven möjlig att verkställa, skall jag i det följande tillåta mig påpeka.

Vid val af ledamöter i Riksdagens Första Kammare kan, som känt är, röstas på valbar person, bosatt i hvilken del af riket som helst. Vid valen till Andra Kammaren eger deremot en väsentlig inskränkning rum. Riksdagsordningens § 19 bestämmer nemligen:

»Till ledamöter i Andra Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått 25 års ålder samt, enligt 14 §, ega och minst ett år näst före valet egt valrätt inom den kommun eller någon af de kommuner, för hvilka de väljas.

Här är sålunda valbarheten begränsad inom valkretsen. Det är svårt att utfundera den egentliga anledningen till en dylik bestämmelse. Man har möjligen derigenom velat försäkra sig om att i Andra Kammaren få personer invalda, som egde kännedom om de olika orternas behof och önskingar. Men detta skulle ganska säkert inträffa, äfven om ofvanstående kursiverade tillägg till § 19 ej funnes. I de allra flesta fall skulle nemligen äfven utan en slik bestämmelse väljas personer, bosatta inom valkretsen.

Bestämmelsen är emellertid skadlig, enär den lägger ett onödigt band på valmännen och hindrar dessa att skänka representantkallet åt den, de finna lämpligast, oberoende af hvar denne är bosatt.

Bestämmelsen är vidare skadlig derutinnan, att den förhindrar användandet inom representationen af mången dugande och kraftfull person,

som skulle utgöra en heder för Andra Kammaren. Inom *en* valkrets kan finnas flere personer, som lämpa sig för representantkallet, under det inom grannvalkretsen möjligen rent af råder brist på dylika personer. Det oaktadt får den senare valkretsen icke å annan ort söka sig en representant; den får icke ens välja sin förutvarande riksdagsman, om nemligen denne under valperioden flyttat sina bopålar utanför valkretsens gräns. Mer än en gång har Andra Kammaren förlorat en framstående medlem blott af den underordnade anledningen, att denne ombytt boningsort. Vidare kan det hända, att en redan varande, fullt bepröfvad representant faller igenom i sin egen valkrets på den grund, att valmännen hysa olika åsigt med denne man i någon på dagordningen stående fråga. Det vore väl då riktigt, att en annan valkrets, som i allo gillar denne representants åsikter, finge i stället välja honom, om den nemligen så önskade.

Bestämmelsen är än vidare skadlig derigenom, att den framalstrar och närar en falsk och osund bygdpatriotism.

Bestämmelsen är slutligen skadlig och orättvis, enär den har till följd, att en person, som flyttar från en valkrets till en annan, under minst två års tid förlorar sin valbarhet.

Inom nästan alla europeiska land utom Sverige är valbarheten till den folkvalda kammaren utsträckt öfver hela landet. Detta är förhållandet bland annat i Danmark, Tyskland, Nederländerna, Belgien, Frankrike, Schweiz, Italien och Storbritannien. Man kan ega all anledning förmoda, att ett stadgande, som under längre tid varit gällande i så många af våra kulturland och som med fördel tillämpats och tillämpas i ett af våra närmaste grannland, äfven hos oss skall visa sig gagneligt för utvecklingen af det politiska lifvet.

Den olägenheten, att en person kan samtidigt blifva vald i flere valkretsar, är af ringa betydelse gent emot de ovedersägliga fördelar, som skulle uppstå af en förändring. Om så anses nödigt, kan ju, i likhet med hvad fallet är i Nederländernas grundlag (art. 80), inryckas en bestämmelse af ungefär denna lydelse: »Den, som samtidigt varder vald på mera än ett ställe till medlem af Första Kammaren eller Andra Kammaren eller af begge Kamrarne, tillkännagifver hvilket val han mottager.»

Jag tillåter mig alltså föreslå,

att Riksdagen måtte antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande ändrade lydelse af § 19 i riksdagsordningen:

»Till ledamöter i Andra Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått 25 års ålder samt, enligt 14 §,

ega och minst ett år näst före valet egt valrätt inom någon af rikets kommuner.»

Till förebyggande af, att en person i följd af flyttning förlorar sin valrätt under något år, torde det af hr P. Waldenström i motion n:r 12 vid årets riksdag föreslagna tillägget till § 14 böra antagas.

I fall några ytterligare bestämmelser kunna anses nödiga för vinnande af ofvanstående önskemål, såsom t. ex. stadganden i fråga om omval o. s. v., torde konstitutionsutskottet benäget afgifva förslag härutinnan.

Stockholm den 8 februari 1887.

Emil Hammarlund.
